

Jordemodern

Jordemodern Tidskrift sedan 1888 Bild Jonas Jacob Svensson/wilmerin.com

April nr 2 2022

3 Redaktören: Kvinnor och barn har rätt till extra skydd	30 Om samband mellan interventioner under förlossning och amning
4 Amning	34 Om din pension
14 Ny kunskap inom prekonceptionell hälsa	38 Ordförande har ordet: Enkät svar efterlyser bättre eftervård och amningsstöd
18 Skuld och skam kring abort genom historien	40 SRAT: Verklig förändring kräver dialog och stabilitet
21 Kroppar i förvandling	42 Medlemsmöten
24 Avvikande könsutveckling	

4

14

18

21

30

Jordemodern

JORDEMODERN SVENSKA BARNMORSKEFÖRBUNDET (UTGIVARE) ISSN 0021-7468

Ansvärlig utgivare Eva Nordlund

Chefredaktör Margareta Rehn
margareta.rehn@barnmorskeforbundet.se

Jordemodern förbehåller sig rätten att korta och redigera insänt material.

Manusgranskning Birgita Klepke

Grafisk formgivning Svenska Barnmorskeförbundet

Tryck Åtta.45 Tryckeri AB

Jordemodern utkommer 8 gånger per år

Prenumeration förnyas årligen – information på hemsidan barnmorskeforbundet.se

Annonsbokning

anette.rising@barnmorskeforbundet.se

Sista bokningsdag för medlemsannonser
den 10:e i månaden före utgivningsdatum

Svenska Barnmorskeförbundet

Baldersgatan 1
114 27 Stockholm
kansli@barnmorskeforbundet.se
barnmorskeforbundet.se

Barnmorskan
barnmorskan.se

Kvinnor och barn har rätt till extra skydd

REDAKTÖR MARGARETA REHN

• **Pandemin verkar till slut** ha gett vika. Då kom kriget. Människor på flykt och hotande humanitär katastrof. En pandemi hade jag nog räknat med under min livstid, men inte ett krig i Europa med hot om världskrig.

Väpnade konflikter, krig, pågår hela tiden i världen. Den här gången är det i vår omedelbara närhet och hela Europa (EU) involveras liksom NATO. FN, UNHCR, WHO och Unicef uttalar sig. Stora etablerade organisationer som Röda Korset och Läkare utan gränser är på plats. Insamlingar pågår, länder och enskilda mobiliserar för att ta emot flyktingar.

Polen har när detta skrivs tagit emot ungefär två miljoner flyktingar varav många barn. Sverige har beräknat att ungefär 40 procent av de som kommer till oss kan vara barn. Hur många kvinnor i fertil ålder, gravida och nyblivna mödrar som kommer är det ingen som vet. Vi kan ändå anta att en hel del kan behöva både mödra- och förlossningsvård, vård efter förlossning, amningshjälp, preventivmedel, abortvård, barnhälsovård och vaccin mot covid-19. Barn och ungdomar kommer att behöva både elevhälsa och ungdomsmottagningar. Socialstyrelsens generaldirektör har sagt att det är mycket viktigt att alla ensamkommande barn registreras som flyktingar för att få det stöd de har rätt till.

Den humanitära rätten ger kvinnor och barn extra skydd i samband med krig och väpnade konflikter. Kvinnor ska särskilt

skyddas mot kränkande och brottsliga handlingar, framför allt våldtäkt, påtvingad prostitution och varje slag av otillbörligt närmande. Gravida och mödrar till små barn har rätt till särskilt skydd, mat, kläder, sjukvård och evakuering. Barn är särskilt utsatta och har rätt till skydd, mat och boende. Föräldralösa barn eller barn som skilts från sina föräldrar ska identifieras och skyddas och familjeätförening ska underlättas.

Samtidigt som kriget i Ukraina upptar vår nyhetsrapportering pågår det stora internationella mötet FN:s kvinnokommission *Commission on the Status of Women (CSW66)* den 14–25 mars 2022. Mötet om kvinnors rättigheter och jämställdhet genomförs varje år och är FN:s näst största möte. Årets tema var arbetet för ett jämställt samhälle med särskilt fokus på klimatförändringar. Sveriges arbetsmarknads- och jämställdhetsminister Eva Nordmark ledde den svenska delegationen på plats medan andra deltog digitalt från Stockholm.

På CSW66 uttalade sig EU tillsammans med över 50 länder med anledning av Rysslands krig mot Ukraina. Även Eva Nordmark ägnade en stor del av sitt tal i generaldebatten åt kriget i Ukraina men nämnde även kvinnors utsatthet i de pågående konflikterna i Afghanistan, Yemen och Etiopien.

Kvinnor och barn drabbas hårt av krig och katastrofer.

Enkät svar efterlyser bättre eftervård och amningsstöd

Drygt ett år har gått sedan Graviditetsenkäten släpptes och kvinnor började ge besked på hur de ser på vården före, under och efter barnafödandet.

• **Från den 1 december 2020** till och med den 30 november 2021 skickades över 300 000 enkäter ut till gravida och nyblivna mödrar. Drygt 172 000 besvarades vilket innebär att ungefär 55 procent av alla som ska föda och har fött barn svarade.

Bortfallsanalysen visade att de som svarade på enkäten är relativt representativa för nyblivna mödrar. Att färre utlandsfödda svarade förbättrades när enkäten översattes till engelska, arabiska, farsi, finska, franska, spanska och somaliska. En grupp kvinnor saknar e-legitimation eller möjlighet att logga in för att besvara enkäten oavsett de förbättringar som skedde. Detta blev tydligt när covid-vaccineringen för gravida tog fart. Det var en markant skillnad i vaccinationsgrad i områden med fler utlandsfödda gravida kvinnor. Informationen har inte alltid nått fram trots ett ambitiöst informationsarbete av barnmorskor inom graviditetsvården. Där har doulor och kulturtolkar kunnat hjälpa Folkhälsomyndigheten att hitta nya sätt att få kontakt och kommunicera.

Vilka trender syns i enkät svaren efter ett år?

Eftervården och amningsstödet är fortsatt områden som behöver utvecklas. Exempelvis hade 28 procent av de som svarat ett år

” Vi måste överhuvudtaget prata mer amning och driva politik kring att det ska finnas en ordentlig organisation för att stötta alla som vill amma.

EVA NORDLUND
FÖRBUNDSORDFÖRANDE
eva.nordlund@barnmorskeforbundet.se

efter födseln önskat hjälp med råd och behandling av fysioterapeut eller uroterapeut på grund av besvär från underlivet. Det är en anmärkningsvärt hög siffra och ett underbetyg till hur vården efter födsel organiseras. Vilket bekräftas av en annan fråga som visade att 12 procent hade urinläckage eller ofrivillig urinavgång 1–3 gånger/vecka eller dagligen åtta veckor efter födseln. Tråkigt nog ses samma siffror ett år efter födseln samtidigt som fler har besvär 1–3 gång/månad.

Resultatet visar också att andelen kvinnor som inte visste var de skulle vända sig vid psykisk (21 procent) och fysisk ohälsa (32 procent) ett år efter födseln var större än väntat även om vi sedan tidigare vet att den postnatala vården brister.

När det gäller amning upplevde 22 procent, med amningsproblem åtta veckor efter födseln, att de inte fick tillräckligt med stöd. Det är sorgligt och visar på vikten av att amning måste få tillräckliga resurser för att alla kvinnor ska få det personcentrerade möte som de borde ha rätt till. Vi måste överhuvudtaget prata mer amning och driva politik kring att det ska finnas en ordentlig organisation för att stötta alla som vill amma.

I tillägg finns det cirka 60 000 fritextsvar där kvinnor berättar och har synpunkter. Varje verksamhet har tillgång till de svar som kopplas till den egna verksamheten.

Jag har lyft frågan om att tillgång till av-identifierade fritextsvar utifrån vissa sökord skulle vara ovärderligt för att se trender och återkommande problem som behöver uppmärksammas även på en mer övergripande nivå. Vi får se om det går att få fram sådan data. Under tiden kan ni fråga i era verksamheter hur ni kan få tillgång till fritextsvaren för analys och diskussion. Det handlar om respekt för allt arbete som lagts ned av gravida och födande kvinnor med syfte att ge oss respons och feedback.

Den 8 mars släppte WHO en ny välkommen riktlinje om abortvård, Abortion care guideline. Riktlinjen pekar tydligt mot en mer human och nära abortvård för att förebygga 39 000 dödsfall per år och mängder av skadade kvinnor. Svensk abortvård har kommit långt och arbetar redan med uppgiftsväxling och barnmorskor handlägger medicinska aborter i stor utsträckning. De kirurgiska aborter som utförs, görs av läkare.

För första gången inkluderar riktlinjen även att telemedicin kan användas för att öka tillgängligheten vilket framgångsrikt använts i ett antal länder under pandemin men inte i Sverige.

Hej så länge!
Eva